

LINKÖPINGS STIFT

Tänk vilken dröm kyrkan är ur en ren arbetsmarknadssynpunkt. Vi behöver ju verkligen alla yrkeskategorier. Präster, diakoner, pedagoger, kyrkogårdsarbetare, organister, och så många mer. Skörden är stor men arbetarna få. Be därför skördens herre att han sänder ut arbetare till sin skörd.

BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING.
Vid definitiv eftersändning återsändes försändelsen med ny adress till:
Verbum AB c/o: Xzakt Kundrelation AB Fältskärsleden 10 802 80 Gävle

KONTAKT: Postadress: Box 1367, 581 13 Linköping • Telefon: 013-24 26 18 • E-post: max.wahlund@svenskakyrkan.se

MAX WAHLUND stiftsredaktör

ORGELVISNING

Bland känsliga pipor och himmelska toner

Orglarna i våra kyrkor är några av våra största kultur-skatteer. Kyrkans Tidning gick på orgelvisning i S:t Lars i centrala Linköping, och sedan på konsert i Domkyrkan.

– Det här kan ni kanske inte höra. Bo Ingelberg vänder sig till ett par damer i dryga pensionsåldern som lutar sig intresserat fram. Bo slår an en tangent längst till höger på den översta av de tre klaviaturerna. En av damerna bekräftar: det hörs ingenting.

Några av oss andra hör ett tunt pipande – det är i själva verket tonen g3 i cymbel-stämman som ljuder. Den är högst upp av alla tonerna i hela orgeln. Bo Ingelberg öppnar en liten dörr ovanför klaviaturerna och visar upp ett antal små pipor där innanför. Ju mindre pipa, desto ljusare ton.

De minsta piporna på en orgel är bara någon centimeter stora och eftersom materialet är så mjukt – tenn och bly – så är de väldigt känsliga. Att städa dem med någon dammvippa är inte att tänka på, då skulle de böjas till och börja låta falskt.

De största är å andra sidan så stora att inte ens avståndet upp till kyrktaket räcker till. De måste vara böjda för att få plats.

BO INGELBERG pekar på de spakar som sitter till höger och vänster om klaviaturerna. Det är de så kallade registren, som avgör vilka pipor det är som ska ljuda när man spelar på tangenterna. Det är sällan man spelar på ett enda register utan i stället använder man många samtidigt för att skapa en rikare ljudbild.

– Så har vi pedalklaviaturen här nedanför, som man spelar på med fötterna. Det gäller att ha bra skor för det, de får inte vara för breda så att man råkar spela på flera toner samtidigt.

Han drar ut några av spakarna och orgeln ger ifrån sig en mullrande ton. Bo Ingelberg spelar ett par stycken, vi lyssnar och tittar noggrant.

Orgeln i S:t Lars är inte den för-

sta på samma plats. Den första orgeln byggdes på 1700-talet, sedan har orgeln bytts ut både in- och utvändigt flera gånger. Den nuvarande orgeln är från 1960-talet men fasaden är bevarad från 1801. Orglar kan se ut på många olika sätt även om grundprinciperna är desamma. Vanligt är till exempel ett så kallat ryggspositiv, som sitter bakom organisten (vänt ut mot kyrkan), men ett sådant finns inte i S:t Lars, där finns det i stället ett öververk längst upp i orgeln.

En halvtimmes orgelvisning tar slut. Gymnasieeleven Axel Otréus, som går i skolan på andra sidan gatan, ber Bo Ingelberg om ett samtal för att diskutera möjlighet till orgelundervisning. Själv går jag ut i den svala sommarkvällen och förundras över hur mycket noggrant arbete som måste ha lagts i tillverkandet av orgeln.

NÅGRA DAGAR senare är det Sommarorgel – en kvällskonsert i domkyrkan. Organist denna kväll är David Löfgren, som i vanliga fall arbetar i S:t Johannes församling i Norrköping. Efter fyra år i Stockholm återvände David tidigare i år till Norrköping, som han känner väl sedan tidigare, för att förnya och förvalta orgeltraditionen och bland annat göra orgeln mer tillgänglig för barn och ungdomar.

Domkyrkans orgel är av det "romantiska" slaget, berättar David, och inte så lättspelad. Det beror dels på det stora kyrkorummet som gör att tonerna har en tendens att "försvinna" uppe under taket, dels på att tonen inte alltid kommer exakt när man spelar utan ett kort ögonblick efteråt. Därför måste man antingen öva in sig ordentligt på just denna orgel eller välja musik med lite längre, mer "drömska" noter.

David Löfgren.

Bo Ingelberg vid orgeln i S:t Lars. Öververket tornar upp sig nästan ända upp i taket.

– En av utmaningarna som orgelspelare är att behålla åhörarnas intresse, säger David Löfgren.

– Därför är det lämpligt om musiken varierar i styrka och inte är alltför jämntjock och fyrkantig.

MEN HUR får man musiken att bli starkare eller svagare? Man kan ju inte trycka hårdare på tangenterna, som på ett piano. Men här kommer registren till användning. På domkyrkans orgel finns en så kallad "registersvällare", en gaspedal, som används för att

lägga till eller ta bort stämmor under pågående spel.

– Jag är nöjd med att ha valt ut de här styckena, de passar bra för rummet och akustiken i domkyrkan, säger David.

KLOCKAN 19 är det så dags. Under rubriken "Svenska romantiker" spelar David östgötarna Michael Waldenby och Olle Elgenmark, samt de två lite äldre svenska tonsättarna Otto Olsson ("detta är den bästa orgeln som finns för hans musik") och Torsten Nilsson.

Jag själv som inte är nån stor musikkännare sitter ändå och försöker associera, vad låter detta som? Angelo Badalamenti kanske, skaparen av David Lynchs filmmusik? Att det är romantiskt, känslösamt, så mycket är klart. Och klangen växer och avtar i styrka.

I informationshäftet om konserten står att domkyrkan nu samlar in medel till en mindre orgel framme i koret. Jag tänker: Helt rätt. Man kan aldrig få för många orglar!

MAX WAHLUND